

Cơm quy n cơm ly và cơm bút

Tác Giả: Táng Náng Tián
Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Ông Phạm Xuân Nguyên - qua mặt cuộc phỏng vấn thóc hiên búi talawas, vào ngày 24 tháng 4 năm 2005 - tuyên bố “Viên văn ch có bà bán núc và tôi là không tỉn sĩ.” Tôi cũng th, cũng thu c lo i “không tỉn sĩ,” m tôi cũng bán trà đá - và cũng ch có bng c p gì ráo tr i - nên không dng mà đâm ra th y g n gúi, yêu m n cái ông h Phạm này quá xá!

Mi h o c m này - tỉc thay - tôi đã không gi đ c luôn, và cũng ch gi đ c lâu. Ch bao lâu sau, vào ngày 17 tháng 10 năm 2008, trên mng c a H i Nhà văn Vi t Nam, xu t hi n bài vi t v “Cái hèn” c a ng i c m bút c a ông Phạm Xuân Nguyên. Đ c xong (cái) tôi... b quê ngang, và m t g n h t tình c m (ch a chan) đã dành cho đ ng s .

Ông y nói, rành rành, th này đây:

“Cái hèn này, g n đây, đã đ c m t s ng i nói đ n khi nhìn l i m t giai đ n văn h c v a qua. Nh ng tôi có c m t ng các tác gi đó ch m i đ dng c m đ dám nói v 'cái hèn' c a mình do t bên ngoài mình đ a t i mà thôi. Nghĩa là hoàn c nh, không khí c a m t th i không thu n l i cho ng i c m bút, bu c h luôn ph i s hã i, n m n p cho s ph n mình, ph i dè d t, canh ch ng cho ngòi bút mình, t đó đ a đ n 'cái hèn' c a nhân cách ng i vi t. Ng i khác làm cho mình s mà tr nên hèn! Hoàn c nh c a đ i s ng văn h c tr c đây b phê phán chính t phía này. Đi u đó đúng nh ng không đ . Và s là thi u sót, s là không toàn di n, n u các bài vi t quá kh ch bng lòng dng l i i m c đ phê phán cái bên ngoài, hoàn c nh bên ngoài nh v y... Nói đ n tình tr ng kém phát tri n c a văn h c ta giai đ n tr c không th không đ ng ch m đ n chính ngay s kém c i c a ng i c m bút. S kém c i đây tôi mu n nói là 'cái hèn' do chính ng i c m bút t o nên cho mình. Mình t làm hèn mình!”

Nói cách khác, và nói tóm l i, c theo nh ông Phạm Xuân Nguyên thì dù lâm vào hoàn c nh nào cũng m c, ng i ta v n c nên s ng cho nó th t đàng hoàng (ho c ít ra thì cũng ph i “đàng hoàng chút đ nh”) ch không vì lý do gì đ có th tr nên b r c, b t bát, bê tha, bê b i và ...hèn nhất quá!

Quan ni m nh v y, t t nhiên, không tr t. Tuy th , khi nhìn k vào b i c nh xã h i đã gây ra “tình tr ng kém phát tri n c a văn h c ta giai đ n tr c,” tôi e r ng ông y (có ph n) h i khe kh t v i k t lu n r ng “cái hèn do chính ng i c m bút t o nên cho mình. Mình t làm hèn mình!”

Cm quy n cm ly và cm bút

Tác Giả: Täng Năng Tiän
Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Coi: cái gì là “giai đoạn träc” đó, thäc phäm hoàn toàn đäu do Đäng CSVN đäc quyän quän lý. Và chính nó đã treo bút, cũng nhä treo niäu, không ít ngäi cm viät:

“Có mät ý kiän (hay chä thä) không thành văn nhäng män hän văn bän mà tät cả các báo, các nhà xuät bän đäu thäc hiän rät triät đä và nghiêm chänh là không in bài của Mäc Län, Lê Bäu. Näu hän häu có in cũng không đäc ký tên hai ngäi... không đäc in đã hän, nhuän bút cũng không có nät.

Túng thiäu. Mà phäi có tiän. Phäi säng. Đäng loay hoay väi kä mäu sinh thì Đäng Täng đän. Nào ai ngä đäc chính anh chàng läng này läi là ngäi giäi quyät cho Mäc Län vän đäc cäi käi khó khăn äy: Đi bán máu...

Län mäng nhäng ngäi chät đäi vä đäc cä... Tiän tính theo cc còn tem phiäu thì đäng loät. Mäi ngäi đäc lĩnh tem 2 cân đäng, 4 cân đäu phä, 2 kí thät, 2 häp säa. Thä là mät đi mät ít màu nhäng túi näng näng tiän và tem phiäu. Cho nên nhäng ngày đi bán máu rät vui...

Bán máu êm ä là thä mà nhiäu lúc vän giät mình. Ví nhä đäng ngäi nhìn cä vào ngäi y tá chä giäi tên mình thì ngäi y bäng bät ra nhäng cái tên bät ngä nhät:

Chính Yên!

Phan Kä Bäo!

.....

Phäng Nam!

Cơm quyên cơm ly và cơm bút

Tác Giả: Täng Năng Tiän

Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Toàn nhäng ngäi quen. Toàn nhäng trí thäc. Ngäi ngäng nhìn nhau. Räi cũng quen đän. Läng thiän thì rõ ràng là läng thiän räi. Nhäng nó tä cáo bäc đäng cùng.” (Bùi Ngäc Tän. “Thäi gian gäp ruäi”. Viät vä bè bän. Virginia: Tiäng Quê Häng, 2006. 65 - 67)

Và đän “bäc đäng cùng” thì mäi thäm thäa häng vä cäa mät tô phä. Nó có thä làm cho khách qua đäng phäi äa näc miäng, và (đôi khi)... näc mät:

“Ngày äy tä quê ra đä nhau qua hiäu phä, ngäi mùi thäm ngào ngät, quyän räu, hai vä chäng cùng thäy đäi, thäy thäm và bäo nhau vào ăn phä. Nhäng khi läc túi chä còn ba trăm. Đäng mät bát phä chín. Không hän. Ai ăn? Bà bäo ông ăn vì trông ông gäy quá. Ông bäo bà ăn. Bà bäo thä thì không ai ăn cä. Cùng vä. Nhäng ông biät bà đã nhän thäm nhän nhät, nhäng chäng con bao nhiêu năm räi. Ông quát lên khe khä, bät bà phäi ăn. Bà väng läi ông. Ông còn đän bà: Näa bát đäu cä thä ăn, näa bát sau hãy cho chanh ät. Nhä väy em đäc ăn hai thä phä.” (Bùi Ngäc Tän. Vũ trä không cùng. Virginia: Tiäng Quê Häng, 2007. 32).

Nói tóm läi là... nghèo, túng, và đäi. Nghèo đäi, thiäu hät - tät nhiên - phát sinh ra rät nhiäu hä läy: nghèo khän, nghèo khó, nghèo khä, nghèo hän... Cái nghèo (cùng väi nhäng thuäc tính thät cäa nó) khiän cho ngäi ta phäi säng (thäng träc) trong mät tình träng hoang mang và bät än - theo nhä nhän xét cäa bà Phäm Thä Hoài:

“Bäi vì ngoài cái nghèo và läc häu, thì đän đäu thä kä 21 này xã häi Viät Nam còn là chä häi tä cäa nhäng đäch bänh đäng nhä vô phäng cäu chäa khác mà bao trùm lên tät cä là mät khái niäm, tôi đät tên khái niäm đó là sä bät an... Ngäi ta có thä nghèo, nhäng näu ngäi ta có đäc mät cäm giác an toàn nhät đänh, đäu đó quan träng hän. Näu không có cäm giác äy thì ngäi ta chä có thä miän cäng säng täm cuäc đäi cäa mình và đäng nhiên không có mät đäng cä nào đä mänh đä säng tiäp cuäc đäi cäa nhäng thä hä träc, säng träc cuäc đäi cäa nhäng thä hä sau và säng chung cuäc đäi cäa nhäng kä cùng thäi. Nói nhä thä thì xã häi Viät Nam là mät täp häp täm bä, räi räc và hoàn toàn không häu cä cäa nhäng cá nhân hoang mang và bät än.”

Sau đây là mät hoät cänh (täng đäi) đä “hoang mang” nhät cäa Häi Nhà văn Viät Nam, vào “giai đän träc” đó, qua ngòi bút cäa Tô Hoài:

“Häi Nhà văn Đäc täng Häi Nhà văn Viät Nam 200 cái xe đäp Diamant mäi cäng. Nguyên Häng đäc đän khän mäi xuäng công tác. äy là viäc đät chiäc xe đäp đäng vän hoa Cäa Nam trò

Cơm quy n cơm ly và cơm bít

Tác Giả: Táng Náng Tián
Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

chuyán vái ngái qua đáng. Vô tuyán truyán hình cáa Viát, cáa Đác quay giái thiáu nháa ván vái táng phám háu nghá quác tá.

Nguyên Háng hái y mái đá râu, rõ ra phong thái hác giá pháng Đáng. Tuyên truyán thá thái, cá hái cháng đác sá vào vành bánh chiác xe nào. Hai trăm cái xe lán cá vào kho Bá Tháng nghiáp. Nguyán Tuán hái máng Nguyên Háng:

- Đáng trá xong rái, đát má nó cái xe yá đái, đáa nào làm gì đác!

Nguyên Háng cái vuát râu, đánh tráng láng...” (Tá Hoái. Cát bái chán ai. Hà Nái: Hái Nhà ván, 1992)

Dù táng thiáu, ngháeo đái, bát tán, hoang mang đán thá, “các áng mái ngái đá ghánh cáy thá pác đái trán đáng trán ai cáa mánh.

Không vát xuáng

Không cháy trán.

Không ngá gác.

Không đáng bác

Vá đáu không là Chúa, các áng đá đác phác sinh.”

(Phám Xuân Nguyên. “Mát kiáp bên Trái”. Viát vá bè bán. Ed. Bùi Ngác Tán: NXB Hái Phòng,

Cơm quy n cơm ly và cơm bút

Tác Giả: Täng Năng Tiän
Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

2003. 296).

Nhäng säc Chúa, cũng nhä säc ngäi, đäu có hän thôi chä bä! Thänh thoäng cũng väp ngã (chút xíu) thì đã sao cä chä?

Đã thä, ngäi ta còn phäi ngäp län trong mät bäi cänh xã häi mà “không có nhân cách ngäi ta vän säng. Thäm chí còn säng béo tät hän” (Hà Sĩ Phu. “Chia tay ý thäc hä”. Tuyän Täp Hà Sĩ Phu. California: Thä Kä 21, 1966. 207).

Thäi phäi thä. Thä thäi phäi thä. Sĩ mãi đä cho chät à. Mà muän không hèn, không sä, bä đä chäc?

Đän nhä ông Tôn Đäc Thäng mà còn phäi chäi thä là đä biät: “Đä mä, tao cũng sä...” (Nguyän Văn Trän. Thä gäi Mä và Quäc häi. California: Văn Nghä, 1995. 266).

Ngäi ta đäng đäng là Chä täch Näc, và vän xuät thân là dân chuyên môn cäm kìm cäm búa mà còn phäi sä (täi) cä đä thì trách chi cái đäm lau nhau cäm bút hay cäm viät.

Nói tóm läi sä là tình träng chung cäa cä näc, không loäi trä ai - dù là cäm räu, cäm räa, cäm liäm, cäm cäy, cäm quäc, cäm däi, cäm phän, hay... cäm súng!

Đäa, cäm súng mà còn (phäi) sä gì ai näa - cha näi? Täng väy thôi chä không phäi väy đâu. Täng väy là täng năng thäi. Cängäi hùng Đän Biên đang cäm quân mà chúng bät cäm quän, cũng phäi lät đät... cäm liän (và cäm chäc) mà!

Väy chä dân cäm ly thì sao?

Sao cái con cäc gì! Đ... mä, täi tui say chä đâu có điên mà không biät sä - mäy cha?

Cơm quy n cơm ly và cơm bút

Tác Giả: Täng Năng Tiän
Thứ Ba, 07 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Vä này, ông bän đäng nghiäp (cäm chai) cäa tôi - Bùi Minh Quäc - cũng đã thú nhän lâu räi. Tôi này là dân nhäu, chä có phäi dân biäu (quäc häi) đâu mà phäi giäu diäm hay läp liäm mäi chuyän:

“Bao nghän uät Nguyät Nga xä träi käu chäng thäu

Gäa chä đäi biät đäng Läc Vân Tiên

Häo hän bän giang hä quán nhäu

Thi nhau bäc phät đä quên hän.”

Mà Nguyät Nga, nói tình ngay, dù sao cũng là mät cô gái đã träng thành. Còn biät bao nhiêu đäa bé thä Viät Nam khác, đang bä đäy vä khäp mäi näi trên thä giäi - cũng đau đän “xä träi käu chäng thäu” - nhäng có thäy ông (hay bà) tiän sĩ, thäc sĩ, bác sĩ, đäc sĩ, tu sĩ, nhân sĩ, ca sĩ, chiän sĩ ... nào lên tiäng thäc mäc hoäc khiäu näi gì đâu.

Nói tóm läi (län näa) thì hän - “ä giai đäng träng cä” - là mät cä häi đäng đäu (equal opportunity) không phân biät giäi tính, tuäi tác, tôn giáo, säc täc, hay thành phän xã häi. Nhä thä, cä sao ông Phäm Xuân Nguyên chä läm nguyät cái đäm cäm viät mà läi không nói mät läi nào väi bän cäm quyän.

Cái đäc gäi là “giai đäng träng cä” đã qua. Cái thäi mà chúng ta phäi đä läi cho nän nhân thay vì chä tay vào mät thä phäm (täng) cũng qua luôn räi chä?